

HISTÒRIA

Quanta, quanta misèria

Un volum sobre la història 'petita' dels soldats catalans en la Guerra Civil, a partir de fonts dels protagonistes, per posar en evidència les misèries del conflicte

JOAN ESCULIES

Guerra civil espanyola. Els milicians llibertaris catalans arriben al front. Un dirigent anarquista els rep amb un discurs de benvinguda: "Res de tocs de corneta, res de marcar el pas, res de graduacions militars, res de disciplina". L'exèrcit del poble, els diu, el forma el poble en armes i no accepta res del passat. Per vèncer només cal autodisciplina i sentit comú. Mentrestant, la premsa separatista d'Estat Català no vol dones al front perquè són "un desorb palès". Els primers dies es comprenia, però a mesura que avança la guerra no. "A la rereguarda, les laborioses mans de les dones tenen més utilitat que al front, on romanen inactives, sense reportar profit a res ni a ningú".

A la serra d'Alcubierre abunden les rates a les trinxeres, els milicians van permanentment bruts i alguns tenen per costum evacuar a dins mateix. Els sentinelles abandonen les posicions quan els sembla o s'adormen. En altres punts del front d'Aragó, no reben informació. La premsa no hi arriba i no saben què passa més enllà de la seva zona. La inactivitat fa els dies avorrits i sovint es dispara al buit per matar el temps. Quan plou, les xaboles s'enfonsen. Molls, els homes passen fred, no dormen, no poden fer foc, s'arrecren sota els arbres.

Al Montsec, la tardor del 1938, enxampen mitja dotzena de soldats. El seu delicte: aconseguir tabac i diaris que han intercanviat amb l'enemic. El comandant rep l'ordre d'afusellar-los. Per sortir per als xicots, l'acata però no l'executa. Els republicans van justos de tabac, als rebels els manca paper. A la secció d'Informació de l'Estat Major d'una unitat de la batalla de l'Ebre es discuteix. Un jove diu que s'imagina la desfilar de la victòria a la Diagonal amb les noies llançant flors. "¿Qué dices, loco? El desfile de la victoria será por la Castellana, en Madrid". L'anticatalanisme campa lliure pel front.

És només una pinzellada dels molts episodis que recull *Vida i mort dels catalans en els fronts de guerra, 1936-1939* al llarg de dues-centes pàgines. Daniel Díaz Esculies (Sant Vicenç de Castellet, 1952) –a qui el crític no coneix personalment malgrat el cognom– ha accedit a dietaris, correspondència de la tropa amb la família i amics, entrevistes, memòries i s'ha capbussat en l'hemerografia per recollir tota mena de vivències de catalans de les diverses formacions i sindicats del bàndol republicà als fronts de la Guerra Civil.

Amb aquest treball, l'historiador clou un díptic sobre la relació de l'experiència directa dels catalans amb la contesa. Ara, la dels que hi van anar, i l'any 2018 a *Soldats i emboscats a Catalunya (1936-1939)* explicava la cara B, un fenomen menys conegut, la dels que van fer mans i mànigues per no participar-hi. En ambdós casos la recerca a partir de la qual es basteixen les obres és important. Com l'anterior, el volum que es publica ara es llegeix amb agilitat i no té un marc cronològic, sinó que els episodis salten segons el tema o l'interès de l'autor endavant i endarrere.

L'inspiren els treballs d'historiadors com Marc Ferro, Paul Fusell o Peter Englund sobre la vida quotidiana dels fronts de la Primera Guerra Mundial. Tanmateix, a diferència del primer, aquest no és un estudi amb tesi. El que cerca l'autor no és treure conclusions sinó constatar, a partir de les fonts primàries, les misèries de la guerra. La història *petita*, en contraposició als noms de les batalles i a les desavinences polítiques. Tot allò que hom pot imaginar que va passar-hi de dolent, havent llegit el llibre sap que encara ha fet curt. /

/ Correspondència amb família i amics, dietaris, entrevistes, memòries... recullen les vivències dels soldats republicans

/ Després d'imaginar tot el pitjor que podia passar-hi, un cop llegit el llibre un sap que encara ha fet curt

Daniel Díaz i Esculies

Vida i mort dels catalans en els fronts de guerra, 1936-1939
 Publicacions de l'Abadia de Montserrat
 224 pàgines
 23 euros

Sarrià de Ter, a la rereguarda republicana